

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2008. gada 8. aprīlī*

Lieta C-337/05

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši EKL 226. pantam, ko 2005. gada 15. septembrī cēla

Eiropas Kopienų Komisija, ko pārstāv D. Rekja [*D. Recchia*] un K. Lūiss [*X. Lewis*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Itālijas Republiku, ko pārstāv I. M. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kam palīdz Dž. Fjengo [*G. Fiengo*], *avvocato dello Stato*, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja.

* Tiesvedības valoda — itāļu.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], A. Ross [*A. Rosas*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*] un Dž. Arestis [*G. Arestis*], tiesneši K. Šimans [*K. Schiemann*], J. Makarčiks [*J. Makarczyk*] (referents), P. Kūris [*P. Kūris*], E. Juhāss [*E. Juhász*], E. Levits un A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*],

ģenerālvokāts J. Mazaks [*J. Mazák*],
sekretāre M. Ferreira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2007. gada 17. aprīļa tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2007. gada 10. jūlija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- ¹ Prasības pieteikumā Eiropas Kopienų Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka, īstenojot praksi, kas pastāv jau ilgu laiku un joprojām vēl ir spēkā — piešķirot publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības *Agusta SpA* (turpmāk tekstā — “*Agusta*”) helikopteru “*Agusta*” un “*Agusta Bell*” iegādei, lai apmierinātu vairāku Itālijas militāro un civilo

dienestu vajadzības, tieši, neizmantojot konkursa procedūru un neievērojot procedūras, kas noteiktas Padomes 1993. gada 14. jūnija Direktīvā 93/36/EEK, ar ko koordinē piegāžu valsts līgumu piešķiršanas [piegāžu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas] procedūras (OV L 199, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 13. oktobra Direktīvu 97/52/EK (OV L 328, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “Direktīva 93/36”), un iepriekš Padomes 1976. gada 21. decembra Direktīvā 77/62/EEK, ar ko koordinē piegādes publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras (OV 1977, L 13, 1. lpp.), kas grozīta un papildināta ar Padomes 1980. gada 22. jūlija Direktīvu 80/767/EEK (OV L 215, 1. lpp.) un Padomes 1988. gada 22. marta Direktīvu 88/295/EEK (OV L 127, 1. lpp.; turpmāk tekstā — “Direktīva 77/62”), noteiktās procedūras, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šīs direktīvas.

Atbilstošās tiesību normas

- 2 Prasības pieteikumā Komisija lūdz konstatēt pienākumu neizpildi atbilstoši Direktīvai 93/36 un — attiecībā uz laikposmu pirms šīs direktīvas spēkā stāšanās — atbilstoši Direktīvai 77/62. Ņemot vērā, ka šo direktīvu tiesību normas ir līdzīgas, kā arī skaidrības labad pietiek atsaukties tikai uz Direktīvu 93/36.
- 3 Saskaņā ar Direktīvas 93/36 divpadsmito apsvērumu:

“[...] sarunu procedūra jāuzskata par izņēmumu un tālab piemērojama tikai dažos gadījumos”.

4 Direktīvas 93/36 1. pantā ir noteikts, ka šīs direktīvas izpratnē:

“a) “piegāžu valsts līgumi [piegāžu publiskā iepirkuma līgumi]” ir līgumi, kas peļņas nolūkos rakstiski noslēgti starp piegādātāju (fizisku vai juridisku personu) un kādu no b) punktā norādītajām līgumslēdzējām iestādēm par ražojumu pirkšanu, pirkšanu uz nomaksu, nomu vai nomu ar vai bez izpirkuma tiesībām. Šādu ražojumu piegāde papildus var ietvert izvietošanu un uzstādīšanu;

b) “līgumslēdzējas iestādes” ir valsts, reģionālas vai vietējas iestādes, publisko tiesību subjekti, apvienības, ko izveidojusi viena vai vairākas šādas iestādes vai publisko tiesību subjekti;

[..]

d) “atklātās procedūras” ir tādas valstu procedūras, kas paredz to, ka visi ieinteresētie piegādātāji var iesniegt piedāvājumus;

e) “slēgtas procedūras” ir tādas valstu procedūras, kas paredz to, ka piedāvājumus var iesniegt tikai tie piegādātāji, ko uzaicina līgumslēdzējas iestādes;

f) “sarunu procedūras” ir tādas valstu procedūras, kas paredz to, ka līgumslēdzējas iestādes apspriežas ar pašu izraudzītiem piegādātājiem un ar vienu vai vairākiem no tiem vienojas par līguma [slēgšanas tiesību] noteikumiem.”

5 Saskaņā ar minētās direktīvas 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu tā neattiecas uz:

“piegādes līgumiem [piegāžu publiskā iepirkuma līgumiem], ko dalībvalstis pasludinājušas par slepeniem vai kuru izpilde saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts normatīviem vai administratīviem aktiem jāveic, ievērojot īpašus drošības pasākumus, ja to prasa attiecīgās dalībvalsts būtiskas drošības intereses.”

6 Šīs pašas direktīvas 3. pantā ir noteikts:

“Neskarot 2. un 4. pantu, kā arī 5. panta 1. punktu, šī direktīva attiecas uz visiem ražojumiem, uz ko attiecas 1. panta a) apakšpunkts, tostarp ražojumiem, uz kuriem attiecas līgumi [līgumu slēgšanas tiesības], ko līgumslēdzējas iestādes piešķir aizsardzības jomā, tomēr izņemot ražojumus, uz ko attiecas [...] [EKL] [296]. panta 1. punkta b) apakšpunkts.”

7 Direktīvas 93/36 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir noteikts:

“a) Direktīvas II, III un IV sadaļu, kā arī 6. un 7. pantu piemēro piegāžu valsts līgumiem, ko piešķir:

- i) direktīvas 1. panta b) punktā minētās līgumslēdzējas iestādes, tostarp I pielikumā uzskaitītās līgumslēdzējas iestādes, kas piešķir līgumus aizsardzības

jomā, ja tie ir noslēgti par ražojumiem, uz ko neattiecas II pielikums, un ja tāmes vērtība bez pievienotās vērtības nodokļa (PVN) ir vismaz 200 000 SDR norēķinu vienību, kas izteiktas Eiropas Valūtas vienībās (ECU);

- ii) direktīvas I pielikumā minētās līgumslēdzējas iestādes, ja līgumu tāmes vērtība bez PVN ir vismaz 130 000 SDR norēķinu vienību, kas izteiktas Eiropas Valūtas vienībās (ECU); līgumslēdzējas iestādes aizsardzības jomā to piemēro tikai līgumiem par ražojumiem, uz ko attiecas II pielikums.”

8 Šīs pašas direktīvas 6. panta 1.–3. punktā ir noteikts:

“1. Piešķirot piegāžu valsts līgumus [piegāžu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības], līgumslēdzējas iestādes turpmāk izklāstītajos gadījumos piemēro procedūras, kas paredzētas 1. panta d), e) un f) apakšpunktā.

2. Ja konkursā, kas notiek saskaņā ar atklātu vai slēgtu procedūru, iesniedz nestandarta piedāvājumus vai piedāvājumus, kas neatbilst attiecīgās valsts normatīvajiem aktiem, kuri atbilst IV sadaļai, līgumslēdzējas iestādes var piešķirt piegāžu līgumus [piegāžu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības] ar sarunu procedūru, ja vien līguma sākotnējie noteikumi būtiski nemainās. Līgumslēdzējas iestādes šādos gadījumos nepublicē paziņojumu par konkursu, ja tās šādā sarunu procedūrā iekļauj visus uzņēmumus, kuri atbilst 20. līdz 24. panta kritērijiem un kuri iepriekš atklātā vai slēgtā procedūrā ir iesnieguši piedāvājumus saskaņā ar oficiālām piedāvājumu iesniegšanas procedūras prasībām.

3. Šādos gadījumos līgumslēdzējas iestādes var piešķirt piegāžu līgumus [piegāžu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības] ar sarunu procedūru, iepriekš nepublicējot paziņojumu par konkursu:

[..]

- c) ja tehnisku vai māksliniecisku iemeslu dēļ vai tādu iemeslu dēļ, kas saistīti ar ekskluzīvu tiesību aizsardzību, piegādājamais ražojums var izgatavot vai piegādāt vienīgi konkrēts piegādātājs;

[..]

- e) papildu piegādēm, ko veic pirmais piegādātājs un kas paredzētas vai nu kā parasto rezerves daļu vai uzstādīto iekārtu daļējas aizstājējas, vai tās papildina esošās rezerves daļas vai uzstādītās iekārtas, ja piegādātāja maiņa līgumslēdzējai iestādei liktu iegādāties materiālus ar atšķirīgiem tehniskiem parametriem, un tas radītu nesavietojamību vai nesamērīgas tehniskas grūtības darbībā un uzturēšanā. Šādu līgumu, kā arī atkārtotu līgumu termiņš parasti nedrīkst pārsniegt trīs gadus.”

9 Direktīvas 93/36 33. pantā ir noteikts:

“Ar šo atceļ Direktīvu 77/62/EEK [..], neietekmējot dalībvalstu pienākumus attiecībā uz termiņiem, kad tā jātransponē dalībvalstu tiesību aktos un jāsāk to piemērot, kā norādīts V pielikumā.

Atsauces uz atceltajām direktīvām uzskata par atsaucēm uz šo direktīvu, un tās jālasa saskaņā ar VI pielikumā doto korelācijas tabulu.”

Pirmstiesas procedūra

¹⁰ Tā kā Komisija nebija saņēmusi informāciju par konkursa procedūras organizēšanu Kopienas līmenī helikopteru piegādei, kas paredzēti, lai apmierinātu dažādu Itālijas dienestu vajadzības, tā uzskatīja, ka “Agusta” un “Agusta Bell” helikopteri tika iegādāti tieši, neizsludinot konkursa procedūru Kopienas līmenī un tādējādi pārkāpjot Direktīvas 77/62 un Direktīvas 93/36 tiesību normas. Līdz ar to 2003. gada 17. oktobrī Komisija Itālijas Republikas valdībai nosūtīja brīdinājuma vēstuli, uzaiicinot to iesniegt apsvērumus 21 dienas laikā, skaitot no vēstules saņemšanas brīža.

¹¹ Itālijas iestādes atbildēja uz šo vēstuli ar 2003. gada 9. decembra faksu.

¹² Uzskatot, ka Itālijas iestādes nav sniegušas pietiekamus argumentus, lai atspēkotu brīdinājuma vēstulē formulētos secinājumus, un tā kā nenotika cita veida sazināšanās, 2004. gada 5. februārī Komisija nosūtīja Itālijas Republikai argumentētu atzinumu, aicinot to divu mēnešu laikā no tā paziņošanas veikt nepieciešamos pasākumus.

13 Itālijas iestādes uz šo argumentēto atzinumu atbildēja ar trīs vēstulēm — 2004. gada 5. aprīli, 13. maijā un 27. maijā.

14 Uzskatot, ka Itālijas Republikas sniegtie argumenti, atbildot uz argumentēto atzinumu, ir nepietiekami, kā arī konstatējot, ka tā nav veikusi nekādus pasākumus, lai pārtrauktu norādīto praksi attiecībā uz piegāžu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu, Komisija nolēma celt šo prasību.

Par prasību

Par pieņemamību

Lietas dalībnieku argumenti

15 Itālijas Republika norāda uz prasības nepieņemamību, pamatojoties uz to, ka pirms-tiesas procedūras ietvaros Komisija nav apstrīdējusi militāro piegāžu iepirkuma līgumus. Tika runāts tikai par civilām piegādēm. Līdz ar to iebildumi, kas celti pirms-tiesas procedūras laikā, neatbilst iebildumiem, kuri celti šīs prasības ietvaros.

16 Itālijas Republika arī uzskata, ka prasības daļa, kas attiecas uz piegāžu iepirkuma līgumiem, kuri noslēgti *Corpo forestale dello Stato* (Valsts meža dienests) vajadzībām, nav pieņemama. Pretējā gadījumā netiktu ievērots *ne bis in idem* princips, jo

pienākumu neizpildi attiecībā uz šī veida iepirkuma līgumiem Tiesa jau ir skatījusi un vērtējusi 2005. gada 27. oktobra spriedumā lietā C-525/03 Komisija/Itālija (Krājums, I-9405. lpp.).

- 17 Turklāt atbildes rakstā uz repliku Itālijas Republika norāda, ka, ņemot vērā gan brīdinajuma vēstulē, gan argumentētajā atzinumā Komisijas norādīto faktu neskaidro un neprecīzo raksturu, prasība neatbilst judikatūrā noteiktajām konsekvences un precizitātes prasībām, un tas ir būtiski skāris šīs dalībvalsts tiesības uz aizstāvību.
- 18 Komisija iebilst, ka pirmstiesas fāze nekad nav attiekusies uz militāro piegādi, tomēr tā attiecās uz civilajām piegādēm, kas bija paredzētas atsevišķu Itālijas militāro dienestu vajadzībām. Tā arī norāda, ka procedūras, kas bija pamatā iepriekš minētajam spriedumam lietā Komisija/Itālija, priekšmets atšķīrās no šīs prasības priekšmeta.

Tiesas vērtējums

- 19 Saskaņā ar pastāvošo judikatūru pirmstiesas procedūras mērķis, pirmkārt, ir dot attiecīgajai dalībvalstij iespēju izpildīt savus pienākumus, kas izriet no Kopienas tiesībām, un, otrkārt, lietderīgi izmantot tās aizstāvībai izvirzītos pamatus pret Komisijas izvirzītajiem iebildumiem (skat. it īpaši 2001. gada 10. maija spriedumu lietā C-152/98 Komisija/Nīderlande, *Recueil*, I-3463. lpp., 23. punkts; 2002. gada 15. janvāra spriedumu lietā C-439/99 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-305. lpp., 10. punkts, un 2003. gada 27. novembra spriedumu lietā C-185/00 Komisija/Somija, *Recueil*, I-14189. lpp., 79. punkts).

- 20 Šīs procedūras likumā veido būtisku garantiju, ko attiecīgās dalībvalsts tiesību aizsardzībai vēlas nodrošināt EK līgums. Tikai tad, ja tiek ievērota šī garantija, Tiesa procesā, kas pamatojas uz sacīkstes principu, var izlemt, vai šī dalībvalsts patiešām nav izpildījusi pienākumus, ko tai pārmet Komisija (skat. it īpaši 2003. gada 5. jūnija spriedumu lietā C-145/01 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-5581. lpp., 17. punkts).
- 21 Ņemot vērā šo judikatūru, ir jāizvērtē, vai Komisija ir nodrošinājusi Itālijas Republikas tiesību uz aizstāvību ievērošanu pirmstiesas procedūras laikā.
- 22 Pirmkārt, attiecībā uz iespējamo pirmstiesas procedūras laikā celto iebildumu neatbilstību tiem iebildumiem, kas celti Tiesā, pietiek konstatēt, ka argumentētais atzinums un prasības pieteikums par lietas ierosināšanu, kuru redakcijas ir gandrīz identiskas, ir pamatoti ar vienādiem iebildumiem. Līdz ar to Itālijas Republikas arguments, kas izteikts, lai pierādītu, ka pirmstiesas procedūras laikā celtie iebildumi neatbilst šīs prasības ietvaros celtajiem iebildumiem, nav atbalstāms.
- 23 Otrkārt, attiecībā uz iespējamo pirmstiesas procedūras laikā pret Itālijas Republiku izvirzīto iebildumu skaidrības un precizitātes trūkumu ir jāatgādina, ka, kaut arī EKL 226. pantā paredzētajā argumentētajā atzinumā jābūt ietvertam loģiskam un detalizētam to iemeslu izklāstam, kas Komisijai radījuši pārliecību, ka attiecīgā dalībvalsts nav izpildījusi vienu no pienākumiem, ko tai uzliek Līgums, brīdinājuma vēstule nevar tikt pakļauta tikpat stingrām precizitātes prasībām kā argumentētais atzinums, jo tajā var ietvert tikai īsu iebildumu izklāstu (skat. it īpaši 1985. gada 28. marta spriedumu lietā 274/83 Komisija/Itālija, *Recueil*, 1077. lpp., 21. punkts; 1997. gada 16. septembra spriedumu lietā C-279/94 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-4743. lpp., 15. punkts, un 2006. gada 18. maija spriedumu lietā C-221/04 Komisija/Spānija, Krājums, I-4515. lpp., 36. punkts).

24 Šajā gadījumā Komisijas apgalvojumi pirmstiesas procedūras laikā bija pietiekami skaidri, lai ļautu Itālijas Republikai darīt zināmu aizstāvības argumentāciju, kā par to liecina šīs procedūras stadijas norise.

25 Treškārt, par iespējamu *ne bis in idem* principa pārkāpumu ir jānorāda, ka 2005. gada 27. oktobra spriedums iepriekš minētajā lietā Komisija/Itālija tika pieņemts attiecībā uz lietu ar pavisam citu priekšmetu, jo attiecīgajā gadījumā Komisija iesniedza prasību pret Itālijas Ministru padomes prezidenta rīkojumu, ar kuru tika atļautas sarunu procedūras, atkāpjoties no Kopienų direktīvām piegāžu publiskā iepirkuma līgumu jomā, un minētā prasība tika atzīta par nepieņemamu, jo attiecīgais rīkojums bija zaudējis spēku pirms argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām. Tomēr šīs prasības priekšmets nepavisam nav iepriekš minētā rīkojuma tiesiskuma pārskatīšana, tā attiecas uz iepriekš īstenotu Itālijas praksi piešķirt iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības “Agusta” un “Agusta Bell” helikopteru iegādei tieši, nerīkojot konkursa procedūru Kopienų limenī.

26 Līdz ar to Itālijas valdības iebilde par nepieņemamību ir jānoraida.

Par lietas būtību

Lietas dalībnieku argumenti

27 Prasības pamatojumam Komisija norāda, ka tā ir konstatējusi vispārēju praksi, kas izpaužas kā tieša iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršana helikopteru “Agusta” un “Agusta Bell” iepirkšanai, lai apmierinātu dažādu Itālijas militāro un civilo dienestu vajadzības.

- 28 Tā atsaucas uz vairākiem iepirkuma līgumiem, kuri laikposmā no 2000. līdz 2003. gadam tika noslēgti ar *Corpo dei Vigili del Fuoco* (Ugunsdzēsības dienests), *Carabinieri* (karabinieri), *Corpo forestale dello Stato*, *Guardia Costiera* (Krasta apsardze), *Guardia di Finanza* (Muitas dienests), *Polizia di Stato* (Valsts policija), kā arī Ministru padomes priekšsēdētāja Civilās aizsardzības departamentu. Attiecībā uz laikposmu līdz 2000. gadam Itālijas iestādes ir atzinušas, ka tās ir iepirkušas “Agusta” un “Agusta Bell” helikopterus, nerīkojot konkursa procedūru. Visbeidzot Komisija norāda, ka attiecīgo valsts dienestu flote sastāv tikai no minēto modeļu helikopteriem, no kuriem neviens nav ticis iepirkts, rīkojot konkursa procedūru Kopieniu līmenī.
- 29 Tā kā šie iepirkuma līgumi atbilst Direktīvā 93/36 noteiktajiem kritērijiem, Komisija uzskata, ka saistībā ar tiem bija jāīsteno atklāta vai slēgta procedūra atbilstoši šīs direktīvas 6. pantam, nevis sarunu procedūra.
- 30 Itālijas Republika vispirms norāda, ka uz piegādēm Itālijas militāro dienestu vajadzībām attiecas EKL 296. pants un Direktīvas 93/36 2. panta 1. punkta b) apakšpunkts. Saskaņā ar šīs dalībvalsts viedokli minētās tiesību normas ir piemērojamas, jo attiecīgie helikopteri ir “divējādas izmantošanas preces”, citiem vārdiem sakot — preces, ko ir iespējams izmantot gan civiliem, gan militāriem mērķiem.
- 31 Minētā dalībvalsts turklāt norāda, ka, ņemot vērā helikopteru tehniskās īpatnības un attiecīgo piegāžu papildu raksturu, tā varēja piemērot sarunu procedūru saskaņā ar Direktīvas 93/36 6. panta 3. punkta c) un e) apakšpunktu.

32 Vispārīgi tā norāda, ka izmantotā prakse neatšķiras no prakses, kādu īsteno lielākā daļa dalībvalstu, kurās tiek ražoti helikopteri.

33 Visbeidzot, Itālijas Republika norāda, ka līdz deviņdesmito gadu beigām Itālijas attiecības ar *Agusta* var raksturot kā “iekšējas” attiecības 1999. gada 18. novembra sprieduma lietā C-107/98 *Teckal* (*Recueil*, I-8121. lpp.) izpratnē.

Tiesas vērtējums

34 Vispirms jānorāda, ka starp pusēm nav domstarpību par to, ka attiecīgo publiskā iepirkuma līgumu summas pārsniedz Direktīvas 93/36 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā noteikto robežu, kā rezultātā tās var ietilpt direktīvas piemērošanas jomā.

35 Turklāt arī jānorāda, ka dokumenti par helikopteru pirkuma līgumiem, kas ir pievienoti Itālijas Republikas iebildumu rakstam, apstiprina Komisijas pieņēmumu, ka minēto helikopteru iepirkšana, piemērojot sarunu procedūru, ir pastāvīga un ilgstoša prakse.

— Par “iekšējām” attiecībām starp Itāliju un *Agusta*

36 Atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai konkurss atbilstoši direktīvām par publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu nav obligāti jāriko, pat ja

līgumslēdzējs ir no līgumslēdzējas iestādes juridiski neatkarīgs subjekts, ja ir izpildīti divi nosacījumi. Pirmkārt, valsts iestādei, kas ir līgumslēdzēja iestāde, ir jākontrolē attiecīgais neatkarīgais subjekts, tāpat kā tā kontrolē pati savus dienestus, un, otrkārt, šim subjektam sava darbība ir jāveic galvenokārt kopā ar vietējo pārvaldes iestādi vai iestādēm, kuru īpašumā tas atrodas (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Teckal*, 50. punkts, 2005. gada 11. janvāra spriedumu lietā *C-26/03 Stadt Halle* un *RPL Lochau*, Krājums, I-1. lpp., 49. punkts; 2005. gada 13. janvāra spriedumu lietā *C-84/03 Komisija/Spānija*, Krājums, I-139. lpp., 38. punkts; 2005. gada 10. novembra spriedumu lietā *C-29/04 Komisija/Austrija*, Krājums, I-9705. lpp., 34. punkts; 2006. gada 11. maija spriedumu lietā *C-340/04 Carbotermo un Consorzio Alisei*, Krājums, I-4137. lpp., 33. punkts, kā arī 2007. gada 19. aprīļa spriedumu lietā *C-295/05 Asemfo*, Krājums, I-2999. lpp., 55. punkts).

37 Līdz ar to ir jāizvērtē, vai attiecībā uz *Agusta* ir izpildīti abi nosacījumi, kas ir noteikti iepriekšējā punktā minētajā judikatūrā.

38 Attiecībā uz pirmo nosacījumu, kas attiecas uz valsts iestādes īstenotu kontroli, jāatgādina, ka, ja privātam uzņēmumam pat kā mazākumdalībniekam pieder kapitāla daļas komercsabiedrībā, kas pieder arī attiecīgajai līgumslēdzējai iestādei, tas katrā ziņā izslēdz to, ka šī līgumslēdzēja iestāde varētu kontrolēt minēto komercsabiedrību tāpat, kā tā kontrolē pati savus dienestus (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Stadt Halle* un *RPL Lochau*, 49. punkts).

39 Šajā sakarā, kā to apstiprina iebildumu rakstam pievienotais pētījums par Itālijas dalību *EFIM (Ente Partecipazioni e Finanziamento Industrie Manifatturiere)*, *Finmeccanica* un *Agusta*, šis pēdējais minētais uzņēmums, kas kopš tā dibināšanas ir privāto tiesību sabiedrība, kopš 1974. gada visu laiku ir bijusi sabiedrība ar jauktu kapitālu, proti — sabiedrība, kuras kapitālu daļēji veido minētās valsts kapitāla daļas, daļēji — privāto akcionāru kapitāla daļas.

40 Tādēļ, tā kā *Agusta* ir sabiedrība ar daļēji privātu kapitālu un tādējādi tā atbilst šī sprieduma 38. punktā minētajam kritērijam, ir izslēgts, ka Itālija varētu kontrolēt šo sabiedrību tāpat, kā tā kontrolē pati savus dienestus.

41 Šādos apstākļos, nepastāvot nepieciešamībai vērtēt, vai *Agusta* veic savu darbību galvenokārt kopā ar pārvaldes iestādi, kas ir līgumslēdzēja, Itālijas Republikas arguments, kas pamatojas uz “iekšēju” attiecību pastāvēšanu starp šo sabiedrību un Itālijas valsti, ir jānoraida.

— Par leģitīmām valsts interešu prasībām

42 Vispirms jāatgādina, ka pasākumi, kurus dalībvalstis īsteno atbilstoši leģitīmu valsts interešu prasībām, nav pilnībā izslēgti no Kopienu tiesību piemērošanas tikai tā iemesla dēļ, ka tie tiek īstenoti valsts drošības vai valsts aizsardzības interesēs (šajā sakarā skat. 2003. gada 11. marta spriedumu lietā C-186/01 *Dory, Recueil*, I-2479. lpp., 30. punkts).

43 Kā Tiesa jau ir secinājusi, atkāpes, kas piemērojamas valsts drošības apdraudējuma gadījumos, Līgums paredz EKL 30., 39., 46., 58., 64., 296. un 297. pantā, kas attiecas uz skaidri noteiktiem izņēmuma gadījumiem. No šiem pantiem nevar secināt, ka Līgumā ir paredzēts vispārējs izņēmums, saskaņā ar kuru no Kopienu tiesību

piemērošanas jomas tiek izslēgti visi pasākumi, kas veikti valsts drošības apsvērumu dēļ. Ja tiktu atzīts šāds izņēmums neatkarīgi no Līgumā paredzētajiem konkrētajiem nosacījumiem, tas varētu apdraudēt Kopienas tiesību saistošo raksturu un to vienveidīgu piemērošanu (šajā sakarā skat. 1986. gada 15. maija spriedumu lietā 222/84 *Johnston*, *Recueil*, 1651. lpp., 26. punkts; 1999. gada 26. oktobra spriedumu lietā C-273/97 *Sirdar*, *Recueil*, I-7403. lpp., 16. punkts; 2000. gada 11. janvāra spriedumu lietā C-285/98 *Kreil*, *Recueil*, I-69. lpp., 16. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Dory*, 31. punkts).

44 Šajā sakarā tai dalībvalstij, kura vēlas izmantot šos izņēmumus, ir jāiesniedz pierādījumi par to, ka attiecīgās atkāpes nepārsniedz šādu gadījumu robežas (šajā sakarā skat. 1999. gada 16. septembra spriedumu lietā C-414/97 Komisija/Spānija, *Recueil*, I-5585. lpp., 22. punkts).

45 Šajā gadījumā Itālijas Republika norāda, ka “Agusta” un “Agusta Bell” helikopteru iegādes atbilst leģitīmiem valsts interešu nosacījumiem, kas paredzēti EKL 296. pantā un Direktīvas 93/36 2. panta 1. punkta b) apakšpunktā, pamatojoties uz to, ka šie helikopteri ir “divējādas izmantošanas preces”, citiem vārdiem — preces, ko ir iespējams izmantot civiliem un militāriem mērķiem.

46 Pirmkārt, jānorāda, ka saskaņā ar EKL 296. panta 1. punkta b) apakšpunktu dalībvalstis var veikt pasākumus, ko uzskata par vajadzīgiem, lai aizsargātu savas būtiskās drošības intereses, kas saistītas ar ieroču, municijas un militārā aprīkojuma ražošanu vai tirdzniecību, tomēr ar nosacījumu, ka šie pasākumi kopējā tirgū nelabvēlīgi neietekmē tādu ražojumu konkurenci, kuri nav tieši paredzēti militāriem nolūkiem.

- 47 No minētās tiesību normas redakcijas izriet, ka attiecīgajiem ražojumiem jābūt paredzētiem īpaši militāriem nolūkiem. Tādējādi, iepērkot aprīkojumu, kura izmantošana militāriem nolūkiem ir maz iespējama, noteikti jāievēro publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas noteikumi. Arī, piegādājot helikopterus militāriem dienestiem, lai tie vēlāk tiktu izmantoti civiliem nolūkiem, ir jāievēro tie paši noteikumi.
- 48 Tomēr ir skaidrs, ka attiecīgie helikopteri ir paredzēti noteiktiem civiliem mērķiem un, iespējams, militāriem nolūkiem, ko apstiprina arī Itālijas Republika.
- 49 Līdz ar to Itālijas Republika nevar atsaukties uz EKL 296. panta 1. punkta b) apakšpunktu, uz kuru ir atsauce Direktīvas 93/36 3. pantā, lai attaisnotu sarunu procedūras piemērošanu minēto helikopteru iepirkšanai.
- 50 Otrkārt, lai attaisnotu iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu šai sabiedrībai, izmantojot sarunu procedūru, minētā dalībvalsts atsaucas uz datu, kas tika iegūti, lai tiktu uzsākta *Agusta* izgatavoto helikopteru ražošana, konfidencialitāti. Šajā sakarā Itālijas Republika atsaucas uz Direktīvas 93/36 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu.
- 51 Līdz ar to jāsecina, ka Itālijas Republika nav norādījusi iemeslus, kas tai ļauj uzskatīt, ka datu, kas tika darīti zināmi, lai tiktu ražoti *Agusta* izgatavotie helikopteri, konfidencialitāte tiktu garantēta mazākā mērā, ja šī ražošana tiktu uzticēti citām Itālijā vai citās dalībvalstīs dibinātām sabiedrībām.

52 Šajā sakarā nepieciešamība paredzēt konfidencialitātes pienākumu nekādā ziņā neliedz izmantot konkursa procedūru iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanai.

53 Līdz ar to atsaukšanās uz Direktīvas 93/36 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu nolūkā attaisnot attiecīgo helikopteru iegādi, izmantojot sarunu procedūru, nav samērīga ar mērķi aizkavēt sensitīvu datu, kas saistīti ar šo helikopteru ražošanu, izpaušanu. Itālijas Republika nav pierādījusi, ka šis mērķis nevarēja tikt sasniegts šajā direktīvā noteiktās konkursa procedūras ietvaros.

54 Līdz ar to Itālijas Republika nevar atsaukties uz Direktīvas 93/36 2. panta 1. punkta b) apakšpunktu, lai attaisnotu sarunu procedūras piemērošanu minēto helikopteru iepirkumam.

— Par helikopteru flotes viendabīguma prasībām

55 Lai attaisnotu sarunu procedūras izmantošanu, Itālijas Republika atsaucas arī uz Direktīvas 93/36 6. panta 3. punkta c) un e) apakšpunktu. Tā, pirmkārt, norāda, ka, ievērojot to tehniskās īpatnības, attiecīgo helikopteru izgatavošana varēja tikt uzticēta tikai *Agusta* un, otrkārt, bija nepieciešams nodrošināt helikopteru flotes savstarpējo aizvietojamību, lai samazinātu loģistikas, operatīvās un pilotu apmācības izmaksas.

56 Kā tas izriet no Direktīvas 93/36 divpadsmitā apsvēruma, sarunu procedūrai piemīt izņēmuma raksturs un tā piemērojama tikai konkrēti uzskaitītajos gadījumos. Šai nolūkā vienīgie izņēmumi, kuru gadījumā ir atļauts izmantot sarunu procedūru, ir tieši un konkrēti uzskaitīti šīs direktīvas 6. panta 2. un 3. punktā (šajā sakarā skat. attiecībā uz Direktīvu 77/62 — 1993. gada 17. novembra spriedumu lietā C-71/92 Komisija/Spānija, *Recueil*, I-5923. lpp., 10. punkts; attiecībā uz Direktīvu 93/36 — skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Teckal*, 43. punkts, un iepriekš minēto 2005. gada 13. janvāra spriedumu lietā Komisija/Spānija, 47. punkts).

57 Atbilstoši Tiesas judikatūrai atkāpes no normām, kas paredzētas, lai garantētu Līgumā atzīto tiesību efektivitāti publiskā iepirkuma līgumu jomā, ir interpretējamās šauri (skat. 1995. gada 18. maija spriedumu lietā C-57/94 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-1249. lpp., 23. punkts; 1996. gada 28. marta spriedumu lietā C-318/94 Komisija/Vācija, *Recueil*, I-1949. lpp., 13. punkts, un 2005. gada 2. jūnija spriedumu lietā C-394/02 Komisija/Grieķija, Krājums, I-4713. lpp., 33. punkts). Lai Direktīva 93/36 nezaudētu savu lietderīgo iedarbību, dalībvalstīm nevajadzētu paredzēt, ka sarunu procedūru ir iespējams izmantot gadījumos, kas nav paredzēti minētajā direktīvā, vai arī izvirzīt attiecīgajā direktīvā tieši paredzētajiem gadījumiem jaunus nosacījumus, kuru rezultātā šo procedūru būtu daudz vieglāk izmantot (šajā sakarā skat. iepriekš minēto 2005. gada 13. janvāra spriedumu lietā Komisija/Spānija, 48. punkts).

58 Turklāt jāatgādina, ka personai, kas atsaucas uz ārkārtējiem apstākļiem, kuri attaisno šo atkāpi, ir jāpierāda, ka tie patiešām pastāv (skat. 1987. gada 10. marta spriedumu lietā 199/85 Komisija/Itālija, *Recueil*, 1039. lpp., 14. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Grieķija, 33. punkts).

59 Šajā gadījumā jākonstatē, ka Itālijas Republika nav pienācīgi pierādījusi iemeslu, kādēļ tikai *Agusta* izgatavotajiem helikopteriem piemīt vajadzīgās tehniskās īpatnības. Turklāt šī dalībvalsts ir uzsvērusi tikai tās dažādo dienestu izmantoto helikopteru savstarpējas aizvietojamības priekšrocības. Tomēr tā nav pierādījusi, kā piegādātāja maiņa tai liktu iegādāties aprīkojumu, kas būtu ražots, izmantojot citu tehniku, un tādējādi rastos tehniskas izmantošanas grūtības vai nesaderība, vai nesamērīgi izdevumi.

60 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ir jāsecina, ka, īstenojot praksi, kas pastāv jau ilgu laiku un joprojām vēl ir spēkā — tieši piešķirot pirkuma publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības *Agusta* helikopteru “Agusta” un “Agusta Bell” iegādei, lai apmierinātu vairāku Itālijas militāro un civilo dienestu vajadzības, neizmantojot konkursa procedūru un neievērojot procedūras, kas noteiktas Direktīvā 93/63 un — iepriekš — Direktīvā 77/62, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šīs direktīvas.

Par tiesāšanās izdevumiem

61 Saskaņā ar Reglamenta 69. panta 2. punktu lietas dalībniekam, kuram spriedums nav labvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Itālijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tai šis spriedums nav labvēlīgs, jāpiespriež Itālijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) īstenojot praksi, kas pastāv jau ilgu laiku un joprojām vēl ir spēkā — tieši piešķirot publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības *Agusta SpA* helikopteru “Agusta” un “Agusta Bell” iegādei, lai apmierinātu vairāku militāro un civilo dienestu vajadzības, neizmantojot konkursa procedūru un neievērojot procedūras, kas noteiktas Padomes 1993. gada 14. jūnija Direktīvā 93/36/EEK, ar ko koordinē piegāžu valsts līgumu piešķiršanas [piegāžu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas] procedūras, kurā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 13. oktobra Direktīvu 97/52/EK, un iepriekš Padomes 1976. gada 21. decembra Direktīvā 77/62/EEK, ar ko koordinē piegāžu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, kas grozīta un papildināta ar Padomes 1980. gada 22. jūlija Direktīvu 80/767/EEK un Padomes 1988. gada 22. marta Direktīvu 88/295/EEK, noteiktās procedūras, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šīs direktīvas;
- 2) Itālijas Republika atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]